

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Quatre idees essencials per escriure bé

Tolstoi va escriure set vegades *Guerra i pau*. Aviat està dit. Tenia un evident talent literari, però això no li va estalviar la necessitat de fer feina, feina, feina, feina, feina, feina, feina. La inspiració i la genialitat existeixen, esclar. Ara bé, també calen la tècnica i la perseverança. El llenguatge i l'escriptura ens fan humans, ens distingeixen de la resta d'animals. Com pot ser, doncs, que tanta gent, tot i haver anat a l'escola i a la universitat, no sàpiga escriure un text, no ja literari, sinó un simple escrit clar, coherent i endreçat? "L'estratègia d'elaboració d'un text escrit té ben poc a veure amb l'espontaneïtat de la parla", respon Vicenç Pagès Jordà, de qui s'acaba de reeditar un llibre que va fer forat al seu moment, el 1998, i que segueix sent necessari i plaent: l'assaig *Un tramvia anomenat text* (Empúries).

Al' hora d'escriure, l'artista de talent no farà res sense l'artesà minucios. Això és el que fa 2.000 anys ja defensava Horaci a la seva *Art poètica*, que juntament amb la *Retòrica* i la *Poètica* d'Aristòtil són els dos referents clàssics que recupera Pagès Jordà. L'un des de la pràctica creadora i l'altre des de la filosofia, tots dos van arribar a les mateixes conclusions. Creien en les muses, la intuïció, la sensibilitat, la gràcia, la inspiració, la inventiva o com vulguem dir-ne, però alhora advertien que cal ofici, és a dir, coneixement dels mecanismes de la llengua i l'es-

GETTY

criptura. L'estil és un do, però per treure'n partit és imprescindible treballar de valent. Joubert ho va resumir amb enginy: "Per escriure bé, cal una facilitat natural i una dificultat adquirida". O sigui, acceptar la inspiració no significa negar l'aprenentatge.

El concepte de retòrica, com a art d'escriure bé, va marcar la cultura occidental durant segles, fins que l'adjectiu *retòric* va acabar significat exactament el contrari: ampullositat, buidor, pretensiositat, falsedat, absència d'idees. Avui les poètiques d'Horaci i Aristòtil "es troben en un estat d'abandó tant o més excessiu que el zel amb què havien estat inculcades". La ruptura

romàntica (el sentiment passava per sobre de tota raó) va fer forat. Què se n'ha fet de la unitat, l'ordre, la coherència, la claredat i la mesura? Les avantguardes i la contracultura van acabar de destruir l'encartronament formal però també van sucumbir a l'excés antinormatiu. "Quan les regles no es coneixen no es produeix un exercici de transgressió, sinó d'ignorància", sentència Pagès Jordà, que veu l'altra gran plaga en la separació acadèmica entre llengua i literatura, la qual no fa sinó aprofundir l'analfabetisme funcional del qual parlàvem. I encara assenyala un problema afegit: ensenyar història de la literatura nacional i no literatura universal. La important és la segona, la primera és un apèndix.

Escriure? D'entrada i en essència, suposa comunicar (*posar en comú*) i informar (*donar forma*) sobre unes idees, uns fets, uns sentiments. Es fa, no a partir del no-res, sinó d'una realitat desordenada (caòtica) i amb l'eina fabulosa del llenguatge, el qual al seu torn també forma i conforma la realitat, la mirada humana. En una imatge que ara seria mal vista per binària, Pagès Jordà dona a l'escriptura com a pare el Plaer i com a mare la Mesura, i en una altra imatge l'assimila a "la improvisació controlada del jazz", sense ordre aparent però amb concert. Dona gust pujar al tramvia de Pagès Jordà i deixar-se portar, lentament, en un viatge de retorn cap als orígens clàssics de l'escriptura. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] La dona de la seva vida
XAVIER BOSCH
Columnna
512 pàgines i 21,90 € 1/7

[2] Consumits pel foc
JAUME CABRÉ
Proa
184 pàgines i 19 € 2/4

[3] Canto jo i la muntanya...
IRENE SOLÀ
Anagrama
192 pàgines i 16,90 € 5/103

[4] L'home que va viure...
GERARD QUINTANA
Columnna
384 pàgines i 21,50 € 4/9

[5] Tàndem
MARIA BARBAL
Destino
152 pàgines i 16,90 € 3/15

NO-FICCIÓ

[1] A cor obert
ORIO MITJÀ
Columnna
302 pàgines i 19,90 € 1/4

[2] El dia que vaig marxar
ALBERT OM
Univers
176 pàgines i 18,50 € 3/4

[3] Les hores greus
QUIM TORRA
Símbol
250 pàgines i 23 € 4/7

[4] La farmacèutica
CARLES PORTA
La Campana
316 pàgines i 17,90 € 7/9

[5] Paraules d'Arcadi
ARCADI OLIVERES
Angle
176 pàgines i 16,90 € 2/13

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Sira
MARÍA DUEÑAS
Planeta
642 pàgines i 22,90 € 1/3

[2] Independencia
JAVIER CERCAS
Tusquets
400 pàgines i 21,90 € 2/9

[3] El juego del alma
JAVIER CASTILLO
Suma de Letras
526 pàgines i 18,90 € 4/6

[4] El arte de engañar al karma
ELÍAS BENAVENT / Suma
696 pàgines i 18,90 € 5/4

[5] Transbordo en Moscú
EDUARDO MENDOZA
Seix Barral
370 pàgines i 20,90 € 3/4

NO-FICCIÓ

[1] El humor de mi vida
PAZ PADILLA
Harper Collins
272 pàgines i 18,90 € 1/4

[2] El infinito en un junco
IRENE VALLEJO
Siruela
452 pàgines i 23,95 € 2/73

[3] El hijo del chófer
JORDI AMAT
Tusquets
252 pàgines i 18,50 € -/2

[4] Invierte en ti
NATALIA DE SANTIAGO
Planeta
240 pàgines i 18,90 € -/16

[5] Dime qué comes...
BLANCA GARCÍA-OREA
Grijalbo
270 pàgines i 19,90 € 4/30

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

¿Tindrem problemes robustos o severos?

L'adjectiu *robust* ve del llatí i prové de *roure*. Expressa la idea de força, vigor, solidesa i resistència. En l'ús més tradicional, es deia de les persones, però de seguida es va estendre als mobles o les parets i al final –segons els diccionaris– a conceptes tan abstractes com la fe, l'estil o l'enginy. Dic segons els diccionaris perquè jo no diria que algú té un estil o un enginy robust, i el fet que el DIEC2 ho reculli no deixa de facilitar la imparable expansió semàntica d'aquest adjectiu. I és que ara mateix –i per influència de l'anglès a través del castellà (sobretot en l'argot empresarial i econòmic)– sembla que pugui ser robust gairebé tot: un pla, una organització, un teixit empresarial, etc. Hem oblidat que poden ser *sòlids* o *consistents*. I alerta, que fa derivats.

Llegia l'altre dia: "La robustesa dels anys d'esplendor de De Niro..." I no es referia a quan estava més grassonet.

I si observem què fa l'anglès, encara hi ha camp per córrer: "*He was faced with a robust problem*". ¿Pot ser robust un problema? No, pot ser gros, gran, greu... Però també aquí els usos genuïns trontollen. En un bon català puc tenir un problema gros, un problema greu i un gran problema. En català d'avui es tenen, cada cop més, greus problemes en lloc de problemes greus (anteponer

ARA MATEIX, EN L'ARGOT EMPRESARIAL I ECONÒMIC, SEMBLA QUE POT SER ROBUST GAIREBÉ TOT

sempre l'adjectiu és un altre anglicisme que vehicula el castellà). I ja no és estrany llegir que algú té un problema gran. I això és gairebé tan aberrant com tenir-lo robust.

Però els problemes, sense moure'ns de la pressió de l'anglès, també corren el perill d'acabar sent severos. "*A severe problem*" és "*Un problema greu*", perquè *severe* no vol dir només inflexible, rígid o poc indulgent, sempre referit a una persona, sinó que també vol dir greu o seriós referit a un mal, una situació, el temps, etc. En català, com a molt, podem estendre *sever* fins al sentit de *seriós* o *poc adornat* referit, per exemple, a un estil. Però això no impedeix als mitjans parlar de pobresa severa o d'un càncer sever. I sembla que amb *greu*, *seriós*, *important* o *extrem* ja hauríem de passar. ♦♦